

A szőlőszüret idejének megválasztása a XVIII. századi Jászságban

Vincze János Farkas

Magyar Nemzeti Levéltár Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyei Levéltára, vinczejanosf@gmail.com

DOI:10.56474/legkor.2023.4.3

A jászsági szőlőtermesztés kezdetei egészen a török korig nyúlnak vissza. A hódoltság megszűnésével újult erőre kapott a helyi szőlészet és a XVIII. század közepétől a legtöbb jász településen foglalkoztak szőlőtermesztéssel. 1745-től közigazgatási változás következett, s települési tanácsok joga lett a szüret idejének megválasztása. Ezek alapján lehetőség nyílik egy kisebb terület XVIII. századi éghajlatának elemzésére.

Choosing the time of grape harvest in 18th-century Jazygian District

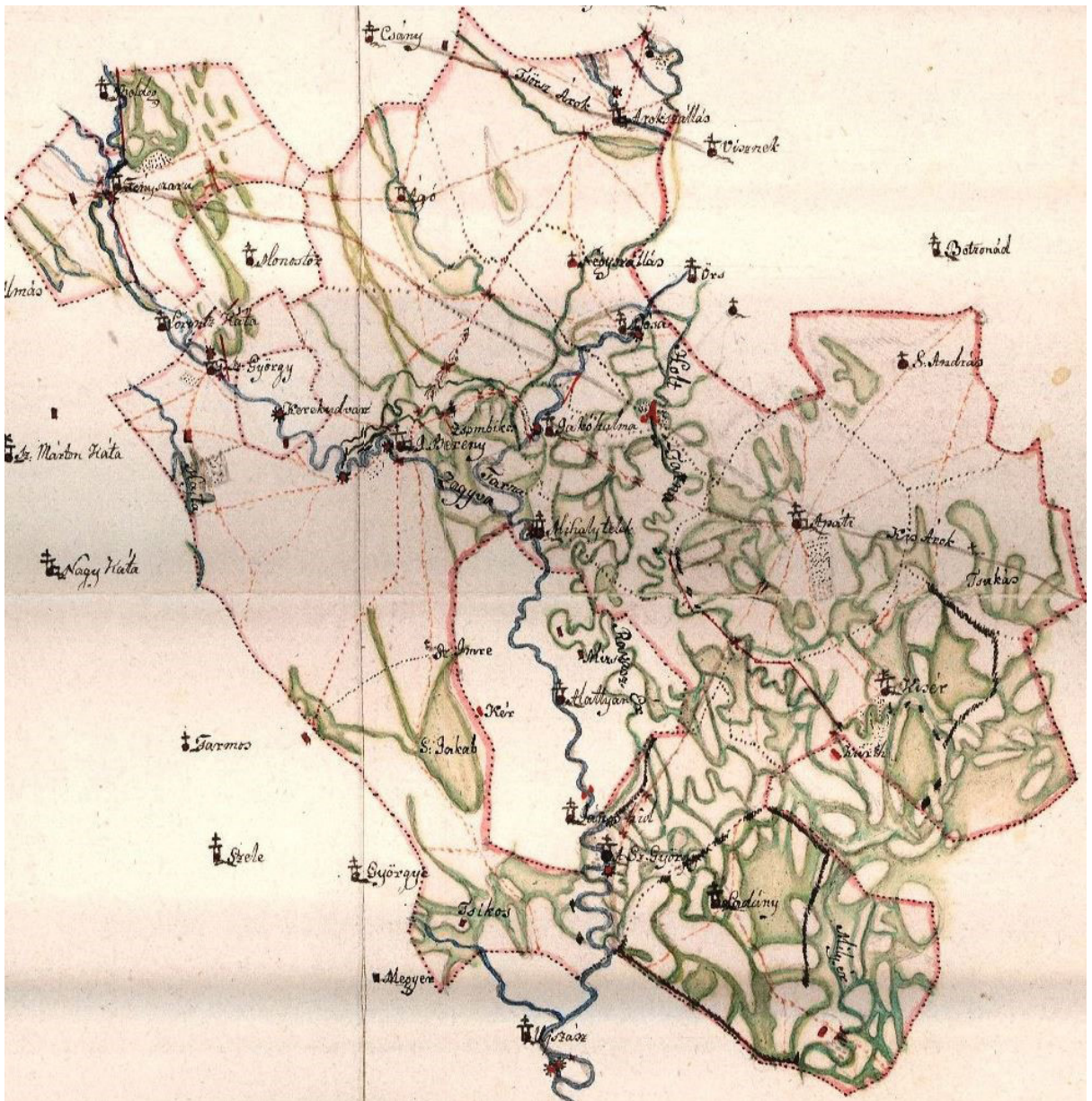
The beginnings of grape growing in Jazygian District date back to the Turkish era. With the end of the conquest, local viticulture was revived and from the mid-18th century onwards, most of the Jazygian settlements were involved in viticulture. From 1745 onwards, administrative changes took place and the municipal councils were given the right to choose the harvesting time. These allow us to analyse the climate of a small area in the 18th century.

A szőlőtermesztés kezdetei a Jászságban

A kezdetek egyértelműen a törökökhöz köthetők. A XVI. századi Jászságban a szőlőt a törökök honosították meg, (Fodor, 1942) de a magyar lakossággal műveltették. 1593-ban a berényi szőlők elpusztultak a törökök városból való menekülése során és csak 1640-ben kéri a lakosság a szőlők újraültetésének engedélyezését a szultántól. Feltételezhető, hogy Jászapáti és Jászfényszaru lakossága is a XVII. század második felében kezdte el a szőlőtelepítéseket. A török hódoltság megszűnése után, 1699-ben a már fentebb említett három településről jegyezték fel szőlőterületet

(Bathó, 1996; Bathó, 2018). Jászapáti címeres pecsétjei 1676-tól ismertek. 1750-től már a város pecsétjében és címerében is megjelent a szőlőfürt motívum, amely a mai napig is szerepel benne (Botka, 1998).

1702-ben a korábban kiváltságos Jászkunságot I. Lipót király eladta a Német Lovagrendnek. Mivel a Lovagrend számára a haszonszerzés volt a cél, ezért többször is részletesen feltárták a Jászkunság állapotait (Bagi, 2005). 1714-ben Kyau landkomtur járta végig a jászkun településeket és készített róluk beszámolót. Ebből kiderül, hogy Jászberényben szép szőlőbirtokok voltak, de az a lakosság tulajdonát képezte, nem pedig a Német Lovagrendét, mint földesúrét. Azonban

1. abra. Bedekovich Lőrinc 1817-es térképe a Jászágóról (HU-MNL-JNSzVL-IV.1.a. 1817. Fasc. 4. Nr. 905.).

az ebből készült vörös és fehér bor fél évnél tovább nem volt tárolható. Apáti és Fényzsaru esetében is a rossz minőségű szőlőket, borokat jegyezte fel (Cseh, 2004). A XVIII. század elején jobban kezdett terjedni a szőlőtermesztés. Jákóhalmán és Mihálytelken 1718-ban, Dósán 1719-ben már elkezdték a szőlők telepítését. Ekkorra datálható a felsőszentgyörgyi telepítés is. A jászkiséri telepítés igen bizonytalan, 1720-ban még a településnek nincs szőlőterülete, (Bathó, 1996)

de egy 1750-ben keletkezett leírása alapján már Kiséren is folyik a szőlőgazdálkodás (Bagi, 1995). 1730-ban járt a Jászágóban Bél Mátyás is. Leírásai alapján a berényiek bora „halványvörös, elég kellemes ízű, de nem tárolható” (Illyés és Szóts, 1975). A XVIII. század közepére már biztosan jelentőssé vált a szőlőtermesztés. Ezt tükrözi az is, hogy Jászberényben 1749-ben már szoborcsoportot állítottak Orbán, Donát és Medárd tiszteletére (Gulyás, 2016).

A jáász társadalom a redempció után

A terület eladását követően I. Lipót király felruházta a Lovagrendet a teljes földesúri tulajdonjoggal. A jáaszokat és kunokat a korábbi privilégiumaiktól megfosztották, azonban a tényleges jobbágyi alávetés nem valósult meg. Ebbe a jáaszok és kunok nem nyugodtak bele és igyekeztek jogaikat újra és újra visszaszerezni az évtizedek során. A poroszok elleni háborúban kényszerhelyzetbe kerülő Mária Terézia az 1745. május 6-án kiadott redempcionális diplomájában engedélyezte a jáaszkunok számára az önmegváltást, a redempciót. Ennek köszönhetően egy sajátos társadalmi és gazdasági rendszer jött létre a Jáaszkun Kerületekben. A redempció révén a jáaszkunok a korábbi kiváltságaikat visszaszerezték, a közösségen belüli hierarchiát pedig a redempcióban vállalt terheik alapján határozták meg. (Bagi, 2005) Akik az önmegváltásban teljesen kivették részüket, azok a redempció minden előnyét élvezhették. Ők lettek a redemptusok. Akik csak részben tudtak hozzájárulni a hatalmas teher kifizetéséhez, azok kevesebb joggal bírtak. Ők az irredemptusok. Akik pedig egyáltalán nem vettek részt a redempcióban s így földdel sem rendelkeztek, azok a zsellérek (Bánkiné, 2001).

A szőlőbirtok a redemptus birtokok speciális egysege volt. Mivel a szőlőbirtok eladása nem csökkentette a redempciót, vagyis a redemptus gazda az eladással nem veszített társadalmi pozíciójából, míg a zsellérek és irredemptusok a szőlőbirtok vásárlásával, végül pedig annak jövedelmezősége miatt anyagi felemelkedésben reménykedhettek. Ez az oka, hogy nagy számban előfordulnak szőlőföldkérdési ügyek (Bagi, 2005). Azonban a szőlőföld megszerzése sohasem tette redemptussá a tulajdonosát (Bánkiné, 2005). 1745 után a szőlőművelés további jáasz településeken is elterjedt. 1799-ben Bedekovich Lőrinc földmérő leírása alapján ismert, hogy a kisériek már jó szőlőkkel büszkélkedhettek, valamint a nemrég telepített árokszállási szőlő is jó reménnyel kecsegtette a lakosságot (Bathó, 1996). A XVIII. század végére csak Alsószentgyörgy és Ladány nem rendelkezett szőlőterülettel.

A forrásokról

A szüretidőpontokra és a szüret körülményeire vonatkozó adatok levéltári források alapján kerültek feltárára. A Magyar Nemzeti Levéltár Jáasz-Nagykun-Szolnok Vármegyei Levéltára őrzi a Jáaszkun Kerület, valamint a jáasz és nagykun települések iratanyagát is. Jelen témában az 1945 előtti települési

iratanyagok az érintettek. Itt azonban meg kell jegyezni, hogy bár összességében jelentős mennyiségű irategyüttes áll rendelkezésre, azonban (elsősorban a XX. századi) iratpusztulások során egyes települések iratanyaga töredékes (Mucsi, 2020). Ebből kifolyólag nem vizsgálhatók Jáaszárokszállás, Jáaszfelsőszentgyörgy és Jáaszladány települések. A felsoroltak közül azonban Jáaszladányon egyáltalán nem volt jellemző a szőlőtermesztés (Bathó, 2014; Fodor, 1942), így a vizsgálat szempontjából csak kettő település szüretidőpontjait nem lehet felderíteni. A XVIII. században önálló tanáccsal rendelkező jáasz települések közül nem kerül említésre Jáaszalsószentgyörgy sem, mivel elsősorban a Jáaszág észak-északnyugati részén, a homokos talajon foglalkoztak kiterjedt területen a szőlőműveléssel (Bathó, 2014; Fodor, 1942).

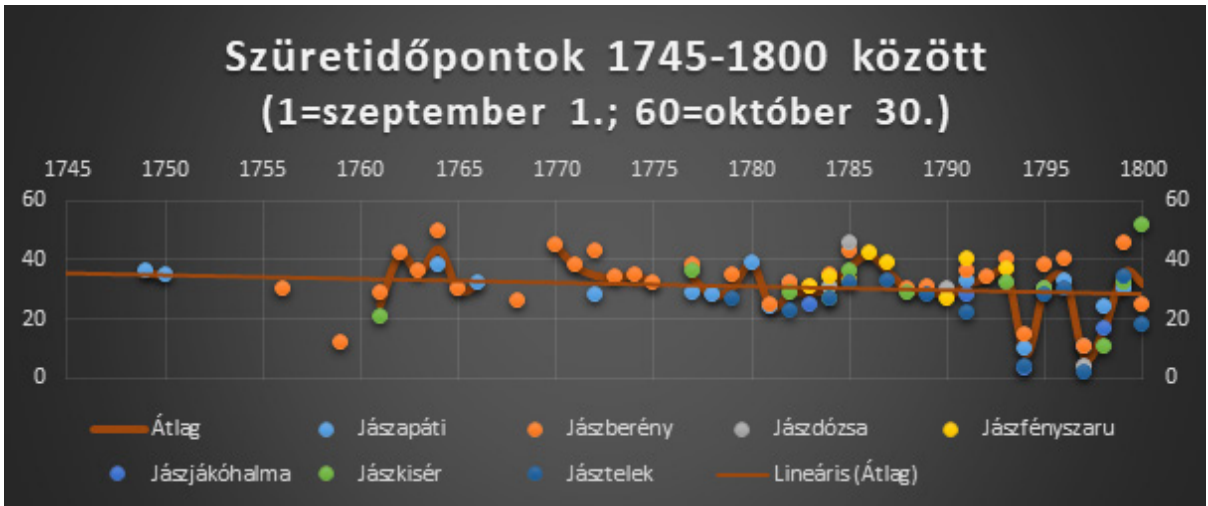
Elsődleges forráscsoport a települések tanácsülési jegyzőkönyvei, amelyben rögzítették a szüret időpontjait. Ezekben nem került említésre a szüret eredménye, mivel csak a tanácsi ügyeket rögzítették. A tanácsülési jegyzőkönyveken kívül mindösszesen kettő olyan forrás került elő eddig, amelyek a szüretre vonatkozó adatokat tartalmazott.

A szüret közjogi szabályozása

A szőlőtermelés legfontosabb pillanata a szüret. A szüret napjának meghatározása pedig a későbbi bor szempontjából sarkalatos. A néprajzi hagyomány a szüret idejének elrendelését rendre valamely jeles naphoz köti. Az Alföldön szent Mihály napját tartották határnapnak. Azonban a Jáaszágban nem jeles naphoz kötődött, hanem a szőlőérés függvénye volt szinte kizárólag (Gulyás, 2016). Ennek oka leginkább abban rejlik, hogy a Jáaszág szőlőterületeit a lakosság birtokolta, ezáltal érdekeltek voltak a megfelelő szőlőtermesztésben. Apáti és Berény esetében is fontos megélhetési forrásként említette Bél Mátyás a szőlőtermesztést (Illyés és Szóts, 1975). Ezt erősítik a redempció után szőlőbirtoklási lehetőségek is, mivel a szőlősgazdák érdekeltek voltak a minél jobb terméseredmény elérésében.

A szüret bejelentését először 1742-ben szabályozta Podhraczký György jáaszkun főkapitány. Rendeletében kifejtette, hogy „amidőn Szüretnek ideje érkezik az Földes Uraknál, vagyis Tiszteknél a' Lakosság jelentsék magukat.” (Bathó, 2014). A Jáaszágban a szüret időpontját a települések tanácsa határozta meg (Bathó, 2014 és Gulyás, 2016).

A települések a tanácstagok közül egy vagy több tagot jelöltek ki a hegybírói feladatok ellátására. Ezek a személyek ellenőrizték a szőlőműveléssel kapcsolatos

2. ábra. Jászsági szüretidőpontok 1745-1800 között.

jogszokások betartását és ők tettek javaslatot a tanács számára az egyes műveléssel kapcsolatos rendeletek megerősítésére vagy éppen módosítására. A szőlőbirtokosok nem alkottak önálló szervezetet, tevékenységüket a települési tanács publikációi irányították (Égető, 2003). E szerint zajlott a Jászságban is. A folyamatról csupán néhány példa jászapáti, jászberényi, jászkóhalmi források alapján: A szüret kapcsán a szőlőt vizsgáló tanács tag(ok) beszámolója után „A Szüretéről beszélgetvén Birák Uraimék.”¹¹ és „Ns Tanácsnak egyes akarattal a szüretnek egyszer s mind el kezdete [...] határozottatott.”¹² Miután a tanács a szüret idejéről döntést hoztak, megkérték „Biró Uram hirdettesse meg a’ Helységben.”¹³ A tanács további rendelkezéseket is tehetett, így például elrendelhetette, hogy „Az Szőlő Pasztorok azomban a’ Szüret után meg Két hetig fogják Szőlőköt a’ Kaposzta véget őrizni.”¹⁴

A szüret ideje

A szüretidőpontok együttes megjelenítése során látható, hogy a XVIII. század második felének jászsági szüretei alapvetően szeptember utolsó és október első hetében zajlottak. Sajnos a század közepéről gyéren maradtak fenn adatok, míg a század végén 3 évben is igen korai szüret tapasztalható. Összességében a lineáris trend értéke a század végére októbertől szeptemberre került át (1. ábra). A szőlő számára a tavasz és nyár hőmérséklete és csapadékeloszlása igen fontos. A tavaszok átlaghőmérséklete a XVIII. században hideg és hűvös volt. Ez pedig leginkább az 1760-as és 1780-as években bizonyult erőteljesnek. A hűvös nyarak az 1770-es évek közepéig voltak jellemzőek, majd az évtized végé-

től melegebbé váltak. A tavaszok csapadékosak voltak és csak a század végére kezdtek valamivel szárazabbá válni. Ugyanez volt jellemző a nyarakra is (Rácz, 2001).

A kései szüret okát vizsgálva érdemes kiemelni az 1770-es, 1785-as és 1793-as éveket (2. ábra). A Jászság időjárására vonatkozó adatok sajnos eddig nem kerültek elő 1770-ből. Annyi biztos, hogy Cibakházán a tavasz a Tisza példa nélkül való áradásával telt el⁵. Karcagon a nyár szintén a vízzel való küzdelemről szólt⁶. 1785 tavaszán a Jászságban is túl sok víz volt a meghatározó. Kisért a víz körbe vette⁷, Apátin pedig a mostoha idő miatt a tavaszi szántás alól felmentették a lakosokat⁸. A kisériek júliusban is a vízzel küszködtek⁹, Jászdózsa pedig a Tarna fenyegette augusztusban¹⁰. 1793 áprilisában a jákóhalmiak még az idő változását várták, hogy a gulyát kihajthassák¹¹. Májusban az apátiak nem tudták az esőzések miatt elvégezni a szántást¹², a fényszarui marhák az év augusztusában sorra hullottak el, amelynek okát a nagy esőkben látták¹³.

¹¹HU-MNL-JNSzVL-V.800. Tanácsülési jegyzőkönyv (továbbiakban: tan. jkv.) 1772. szeptember 26. 222. p.

¹²HU-MNL-JNSzVL-V.1.a. Tan. jkv. 1784. október 2. 61. p.

¹³HU-MNL-JNSzVL-V.1300. Tan. jkv. 1783. szeptember 20. 2. p.

⁴HU-MNL-JNSzVL-V.1.a. Tan. jkv. 1783. szeptember 27. 392. p.

⁵HU-MNL-PVL-XIII.2.a-1. Családülési jkv. 1770. április 25-26. 360-361. p.

⁶HU-MNL-JNSzVL-IV.1.b. B Capsa Fasc. 5. sz.n.

⁷HU-MNL-JNSzVL-V.1400. Tan. jkv. 1785. április 9. 39. p.

⁸HU-MNL-JNSzVL-V.800. Tan. jkv. 1785. április 15. 338. p.

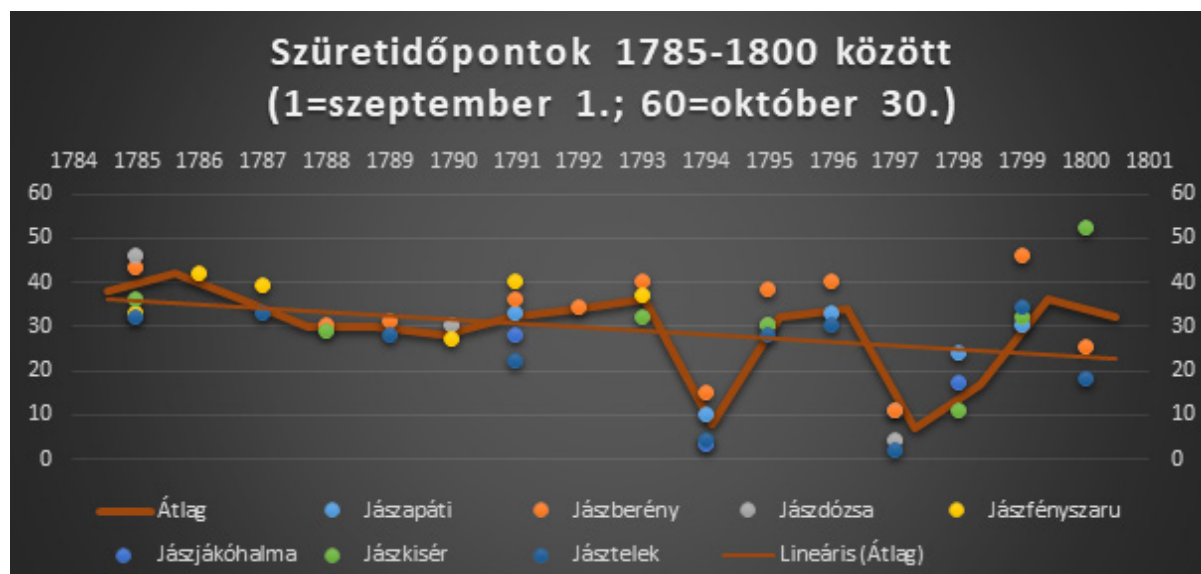
⁹HU-MNL-JNSzVL-V.1400. Tan. jkv. 1785. július 30. 76. p.

¹⁰HU-MNL-JNSzVL-V.1000. Tan. jkv. 1785. augusztus 17. 76. p.

¹¹HU-MNL-JNSzVL-V.1300. Tan. jkv. 1793. április 6. 59. p.

¹²HU-MNL-JNSzVL-V.800. Tan. jkv. 1793. május 24. 177. p.

¹³HU-MNL-JNSzVL-V.1200. Tan. jkv. 1793. augusztus 31. 636. p.

3. ábra. Jászsági szüretidőpontok 1785-1800 között.

Érdeemes megvizsgálni a nagyon korai szüreteket is. Az 1785-1800 közötti időszakban a szüretidőpontok zömében szeptember utolsó hetére, de inkább október első hetére estek (3. ábra). Ettől szignifikáns eltérést mutattak az 1794-es és 1797-1798-as esztendőök. 1794 március és április hónapokban Berényben¹⁴ és Jásztelken¹⁵ szárazságot és erős szeleket jegyeztek fel. Alsószentgyörgyön pedig a takarmány szűke okozott gondot¹⁶. A berényi ferencesek feljegyzése szerint 1793 szeptembere és 1794. május 13. között nem esett eső (Szántó, 1974). Dózsán a júniusi kaszálást a szárazság miatt elhalasztották¹⁷, Jákóhalmán a kutak tisztítását rendelték el az alacsony vízállás miatt¹⁸. Ez évben égető, forró nyarat jegyeztek fel Berényben. (Réthly, 1970) 1797 májusában Apátin¹⁹ és Dózsán²⁰ újfent a szárazság okozott problémát. Utóbbi helyen júniusban a plébánost felkérték, hogy a délutáni szentmisék alatt az esőért is tartson könyörgést²¹. Augusztusban még mindig a „győzedelmeskedő nagy szárazság” okozott gondot²². A következő év is hasonlóképpen telt el a Jászságban. A szárazság miatt tüzekről lehetett tartani, ezért Berényben strázsákat állítottak a gabonahordás idejére²³. Dózsán szeptemberben is a szárazság okozott gondokat²⁴.

Az 1785-1800 közötti időszakban évente több helyről is maradt fenn szüretidőpont. Ez alapján korreláció feltételezhető közöttük (3. ábra). Ennek fényében érdemes megnézni az 1759-es évi szüretet, amely kapcsán csak Jászberényből maradt fenn információ (2. ábra). Szintén egy korai, szeptember közepi időpontról van szó. Sajnos, az 1759. évről csak egy mezőtúri adat

maradt fenn a mai Jász-Nagykun-Szolnok vármegye területéről, amely szerint az évben nagy szárazság uralkodott (Bodoki Fodor – Bodoki Fodor, 1978). Možný és társai kapcsolatot találtak az 1540. évi rendkívül korai szüret és a szárazság között, továbbá hasonlóság tükröződik az 1790-es évek korábbra tolódó cseh szüretei és a jászsági szüretidőpontok eltolódása között (Možný et al., 2016). Ezek alapján a Jászság területén a korai, szeptember közepi szürek esetében feltételezhető egy hosszan tartó száraz időszak.

Befolyásoló tényezők

A szüret idejének megválasztásában a tanácsot nemcsak a szőlő érési foka vagy az időjárás, hanem más külső hatás is befolyásolhatta, mint például egy közelgő vásár. A vásárok fontos szerepet játszottak a közösségek életében. Ott nyílt lehetőség beszerezni a mindennapi használati tárgyakat, de a hivatalos

¹⁴HU-MNL-JNSzVL-V.1.a. Tan. jkv. 1794. április 9. 154. p.

¹⁵HU-MNL-JNSzVL-V.1600. Tan. jkv. 1794. március 15. 284. p.; 1794. április 5. 286. p.; 1794. május 7. 37. p.

¹⁶HU-MNL-JNSzVL-V.700. Tan. jkv. 1794. május 7. 37. p.

¹⁷HU-MNL-JNSzVL-V.1000. Tan. jkv. 1794. június 14. 306. p.

¹⁸HU-MNL-JNSzVL-V.1300. Tan. jkv. 1794. július 26. 108-109. p.

¹⁹HU-MNL-JNSzVL-V.800. Tan. jkv. 1797. május 26. 350. p.

²⁰HU-MNL-JNSzVL-V.1000. Tan. jkv. 1797. május 27. 185. p.

²¹HU-MNL-JNSzVL-V.1000. Tan. jkv. 1797. június 10. 189. p.

²²HU-MNL-JNSzVL-V.800. Tan. jkv. 1797. augusztus 18. 41. p.

²³HU-MNL-JNSzVL-V.1.a. Tan. jkv. 1798. július 21. 204. p.

²⁴HU-MNL-JNSzVL-V.1000. Tan. jkv. 1798. szeptember 10. 288-289. p.

ügyintézéshez szükséges papírt, írórt, faggyút, vagy éppen haszonállatokat is. A vásárok a XVIII. századi Jászságban csupán négy alkalommal zavarták meg a szüretkezdést. 1785-ben Jászdózsán a váci vásár utáni napra²⁵, 1794-ben a berényi tanács a közelgő apáti és a nagykátai országos vásár miatt tolta ki a szüret idején²⁶. Egy évvel később pedig a kisériek várták be az egri vásár leteltét, hogy „*azon vasárna szándékozik úttjokban ne akadályoztassanak*”²⁷.

A nyugodt szüretre való készülődést zavarhatta meg a szőlő bogyóinak rothadása vagy a dér. Utóbbi egyszer került feljegyzésre a XVIII. század során. A dér miatt a berényi szőlők levelei lehullottak, és nem maradt remény a további éérésre²⁸. Befolyásoló tényezőnek bizonyult az időközben bekövetkezett rothadás is, amely egyrészt a szőlőfajta fogékonyaságából, másrészt a túlzott csapadék okozta bogyó-repedésből fakadt. Szőlőrothadás miatt sürgette a berényi tanács a szüretet 1768-ban²⁹, 1771-ben³⁰ és 1799-ben. Utóbbi évben a fehér szőlőben indult meg a rothadás³¹. 1793-ban pedig a kisériek tartottak a rothadástól, mivel szeptember 21-én úgy látták, hogy „*a' szőlő fele érésben vagon*”³².

A befolyásoló tényezők egy másik csoportja a kártékony állatok megjelenése. 1784-ben a berényi szőlőkben a varjak tettek jelentős károkat³³. 1791-ben a jásztelki szőlőkben „*termést nagyobb részén a' Seregély madarak meg emésztették*”³⁴. Jásztelken 1794-ben ismét a madarak okoztak gondot³⁵, míg Jákóhalmán a madarak mellett „*mind más féle aprólékos bogár*” is megjelent³⁶. 1797-ben Berényben madarak és darazsak közösen dézsmálták a gyümölcsöt³⁷, végül az évszázad utolsó évében újfent a seregély okozott gondot Jásztelken³⁸. A vetési varjak a mezőgazdasági növényeket főleg akkor károsítják, ha természetes táplálékukból hiány van. A kártétel eshetőségét növeli a borult, hűvös és csapadékos időjárás is (Kalotás, 1985). Az egerek, rágcsálók és rovarok pusztulását elsősorban a hideg időjárás és zord tél okozza. 1783-ban az izlandi Laki vulkán kitörése hideg telet eredményezett, majd áradásokkal tarkított tavaszt (Behringer, 2010). A seregély alapvetően rovarokkal és csigákkal táplálkozik, a növényi kártétele elenyészőbb. Azonban a szeptemberben a szőlőkben, főleg, ha az nádasok közelében van, a nagyobb populáció jelentősebb károkat okoz. Azonban az elfogyasztott növényeknek csak 28,7%-a volt hasznos (Szijj, 1957). Feltehető, hogy a jásztelki szőlők esetében a kártétel a szőlőterület csekély mértékétől volt jelentős.

Összegzés

Mint látható volt, a Jászságban a szőlőtermesztés gyors ütemben terjedt és fontos szerepet töltött be a helyi társadalom életében, mind gazdasági, mind pedig jogi szempontból. Éppen ezért lényeges volt a megfelelő szüretidőpont megválasztása is. A Jászság viszonylag kicsi és egységes területtel bír, a településhálózat jóval sűrűbb, mint a közigazgatásilag hozzá tartozó Nagy- és Kiskun Kerületben. Mivel éves szinten (főleg a XVIII. század utolsó harmadától) több településről is maradt fenn szüretidőpont, így ezek együttes vizsgálatával korreláció rajzolódik ki. Ez alapján az 1760–90 között kiegyensúlyozottabb időszak figyelhető meg. A szüretidőpontok anomáliái sem kiugrók. Az évszázad utolsó évtizedében azonban az időpontok korábbra tolódtak és az anomáliák mértéke is jóval nagyobbak bizonyult. Mindezek pedig összhangot mutatnak Rác Lajos klímaelemzésével (Rác, 2001) és a cseh kutatók tapasztalataival is (Možný et al., 2016). Egy kis tájegység pár napra korlátozó szüretidőpontjainak elemzése lehetőséget biztosít a vizsgált kistérség 300 évvel korábbi éghajlati tendenciáinak, anomáliáinak, valamint a gazdálkodással kapcsolatos problémáknak bemutatására.

További lehetőségek rejlenek a Nagy- és Kiskun Kerületek szüretidőpontjaival való későbbi összevetésében, valamint a XIX. századi adatsorral történő kibővítéssel, amely egy hosszabb időszak vizsgálatát tenné lehetővé.

Levéltári források

Magyar Nemzeti Levéltár Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyei Levéltára (HU-MNL-JNSzVL)

IV.1.b. Jászkun Kerület közigazgatási iratai

²⁵HU-MNL-JNSzVL-V.1000. Tan. jkv. 1785. október 1. 78. p.

²⁶HU-MNL-JNSzVL-V.1.a. Tan. jkv. 1794. szeptember 6. 209. p.

²⁷HU-MNL-JNSzVL-V.1400. Tan. jkv. 1795. szeptember 24. 20. p.

²⁸HU-MNL-JNSzVL-V.1.a. Tan. jkv. 1770. október 13. 149. p.

²⁹HU-MNL-JNSzVL-V.1.a. Tan. jkv. 1768. szeptember 22. 346. p.

³⁰HU-MNL-JNSzVL-V.1.a. Tan. jkv. 1771. október 6. 67. p.

³¹HU-MNL-JNSzVL-V.1.a. Tan. jkv. 1799. október 7. 337. p.

³²HU-MNL-JNSzVL-V.1400. Tan. jkv. 1793. szeptember 21. 53. p.

³³HU-MNL-JNSzVL-V.1.a. Tan. jkv. 1784. szeptember 25. 61. p.

³⁴HU-MNL-JNSzVL-V.1600. Tan. jkv. 1791. szeptember 17. 219. p.

³⁵HU-MNL-JNSzVL-V.1600. Tan. jkv. 1794. augusztus 27. 297. p.

³⁶HU-MNL-JNSzVL-V.1300. Tan. jkv. 1794. augusztus 30. 112. p.

³⁷HU-MNL-JNSzVL-V.1.a. Tan. jkv. 1797. szeptember 9. 104. p.

³⁸HU-MNL-JNSzVL-V.1600. Tan. jkv. 1800. július 23. 168. p.

- V.1.a. Jászberény város tanácsülési jegyzőkönyvei
 V.700. Jászsalsószentgyörgy város iratai
 V.800. Jászapáti város iratai
 V.1000. Jászdózsa város iratai
 V.1200. Jászfényszaru város iratai
 V.1300. Jászkákóhalma város iratai
 V.1400. Jászkisér város iratai
 V.1600. Jásztelek város iratai

Magyar Nemzeti Levéltár Pest Vármegyei Levéltára
 (HU-MNL-PVL)

XIII.2.a-1. Földváry család családülési jegyzőkönyvei

Irodalom

- Bagi G.*, 2005: A Jászkun Kerület társadalma a redempciótól a polgári forradalomig. 1745-1848. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Múzeumok Igazgatósága, Szolnok.
- Bagi G.*, 1995: A Jászkun Kerület településeinek leírása 1750-ben. *Zounek* 10. 233-284.
- Bánkiné Molnár E.*, 2001: A Jászkun Kerület autonómiája. *Jászkunok a XVIII-XIX. században (Történelmi és néprajzi tanulmányok)*. 9-22.
- Bánkiné Molnár E.*, 2005: A jászkun autonómia. Csongrád Megyei Levéltár, Szeged.
- Bathó E.*, 1996: Adatok a Jászság XVI-XIX. századi szőlőtermesztéséhez. *Jászsági Évkönyv* 1996. 227-245.
- Bathó E.*, 2014: A szőlő termesztése a Jászságban. Jász Múzeumért Alapítvány, Jászberény.
- Bathó E.*, 2018: „Dzsánfedá, Csincsa, Gohér” A jászberényi szőlőtermesztés múltjának török vonatkozásai. *Jászkun-sági gyökerek. Jászkunság kutatása 2017 – konferencia-kötet*. 60-75.
- Behringer, W.*, 2010: A klíma kultúrtörténete. A jégkorszaktól a globális felmelegedésig. Corvina, Budapest.
- Bodoki Fodor Z. – Bodoki Fodor Zs.*, 1978: Mezőtúr város története (896-1944). Magyar Hírdető, Mezőtúr.
- Botka J.*, 1998: Jász önkormányzati pecsétképek és címermotívumok a XV.-XIX. századból. *Zounek* 13. 217-242.
- Cseh G.*, 2004: Kyau lovagrendi landkomtur 1714. évi jelentése a Jászkunságról. *Zounek* 19. 263-279.
- Égető M.*, 2003: A szőlőhegyek igazgatási formái és az autonómia kérdése az Alföldön a 17-19. században. *Autonóm közösségek a magyar történelemben*. 241-258.
- Fodor F.*, 1942: A Jászság életrajza. Szent István Társulat, Budapest
- Gulyás É.*, 2016: Egy 18. századi barokk szoborcsoport (Orbán, Donát, Medárd) Jászberényben és ikonográfiai vonatkozásai. *Vízöntő. Ünnepi kötet a Jászságról Bathó Edit tiszteletére*. 297-307.
- Illyés B. és Szóts R.*, 1975: Bél Mátyás: A kunok és jászok avagy filiszteusok kerületei. *Bács-Kiskun megye múltjából*, 1. 7-51.
- Kalotás Zs.*, 1985: A vetési varjú (*Corvus frugilegus* L.) táplálkozása és gazdasági jelentősége Magyarországon. *Aquila* 92. 175-239.
- Možný, M., Brázdil, R., Dobrovolný, P., and Trnka, M.*: April–August temperatures in the Czech Lands, 1499–2015, reconstructed from grape-harvest dates, *Clim. Past*, 12, 1421–1434, <https://doi.org/10.5194/cp-12-1421-2016>, 2016.
- Mucsi L.*, 2020: Iratpusztulások Jász-Nagykun-Szolnok megyében az újkortól a legújabb korig. *Zounek*, 34. 9-34.
- Rácz L.*, 2001: Magyarország éghajlattörténete az újkor idején. JGYF Kiadó, Szeged.
- Réthly A.*, 1970: Időjárás események és elemi csapások Magyarországon 1701-től 1800-ig. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Szántó K.*, 1974: A jászberényi ferences templom története. Ecclesia, Budapest.
- Sziji J.*, 1957: A seregély táplálkozásbiológiája és mezőgazdasági jelentősége. *Aquila* 63-64. 71-100.